

JEZDECKÉ ROZHLEDY

ROČNÍK III.

Redaktor: Major gšt. Josef Tacl.

ČÍSLO 2.

štábní kapitán gšt. Jaroslav Kadaínka:

Budienného jezdecká armáda u Kijeva v roce 1920.

Velitel jezdecké armády — generál Budienny — bývalý carský strážmistr — začal svoji kariéru v rudé armádě, jako velitel jezdeckého pluku v Carycinu, kde bojoval proti kozákům v roce 1918. Měsíc na to stal se brigádníkem a v odměnu za úspěšnou činnost v bojích byl jmenován v polovici devatenáctého roku velitelem 4. jezdecké divise. Koncem června 1919 byl již velitelem jezdeckého sboru (4. a 6. divise) a v době polsko-ruského konfliktu vystupuje co velitel jezdecké armády, složené ze 4 jezd. divisi (4., 6., 11. a 14.) a samostatné brigády, určené hlavně k tomu, aby chránila armádní stan a sovětské komisaře. Celkový počet této jezd. armády byl asi 18.000 šavlí, 350 kulometů, 48 děl, asi 15 letounů a 5 pancéřových vlaků. Každá jezd. divise měla 3 brigády po 2 plucích, při čemž síla pluku byla asi 500—600 šavlí a jeho složení 5 eskadron jezdeckých a 1 kulometná. Morální stav armády byl po jednoročním, nepřetržitém řetězu úspěchů skvělý. Intenzivní propaganda sovětů fanatisovala trupy, jichž velitel stal se velmi populárním. Jedině 14. divise, doplněná kozáky, zajatci Denikinovy armády, nebyla jistou. Velitelský sbor byl složen z velké části z nových důstojníků sovětských, kterým ke kvalitě dobrého velitele scházelo většinou nutné odborné vzdělání, čímž velení muselo projevovat značné nedostatky. To bylo však vyváženo částečně tou okolností, že štáby měly značný počet důstojníků bývalé carské armády, zejména důstojníků gen. štábu. Materiální vybavení této armády bylo na nízkém stupni — nebylo ani dostatečného výstroje, ani služeb. Zásobování dělo se z místních zdrojů a zvrhlo se velmi často v úplné loupení. Slib kořisti udržoval sice elán sovětských trup, ale kořistění, jako vždy, je dvousečnou zbraní — malý neúspěch a elán se proměňuje v pravý opak.

Situace, do níž přichází jezdecká armáda na ukrajinské bojiště v květnu 1920, jest znázorněna v náčrtu číslo 1. Na ruské straně: XII., XIV. a jezd. armáda, která byla původně ve 2. sledu. XII. armáda složená ze dvou p. d. a 2 j. d., XIV. armáda má 5 p. d. a jezd. brig. Kotowski. Spojení obou armád zajišťovala flotila na Dněpru. Jezd. armáda soustřeďuje se v prostoru Human.

Polská sestava jeví se takto: III. armáda, asi 3 p. div. a jedna jezd. brig., VI. armáda, 3 divise pěší a jedna jezd. brigáda a konečně II. armáda, 2 p. div. a jedna jezd. divise. Tato armáda jest však koncem května — tedy právě v kritické chvíli — rozpuštěna a její síly rozděleny na III. a VI. armádu, ke každé po 1 p. divisi. Jezd. divise Karnitzki tvořila jezdecktvo těchto dvou armád.

Dotyk jest skutečně pouze na jižním křídle od Monasterysky k Dněstru a pak na sev. křídle před Kijevem. Široká oblast mezi frontami jest jevištěm činnosti hlídek ukrajinských a kozáckých partisanů. Postavení nemá hloubky — je to spíše lineární sestava podobná P. S. — velmi řídká, tvořená středisky odporu (prapory, rotami), kde na frontu

80 km nepřipadlo všeobecně více než 12 praporů. Zálohy nebyly téměř žádné.

Činnost jezdecké armády Budienného tvoří důležitý článek operací sovětských armád v Ukrajině, jichž podkladem byl tento plán vrchního velitelství: „Těžiště operací ponese se proti III. polské armádě. Jest rozvrženo na dvě údobí, a to: v prvním údobí jedná se o upoutání této armády současným postupem II. armády sovětské na Kijev, jednak čelně a jednak obchvatně od severu, a armádní skupiny „Jakir“, utvořené ze 2 p. div. a jezd. brig. Kotowski (kteréžto jednotky byly vzaty XIV. armádě), která postupuje oboustranně železnice Znamiovka—Fastów.

XIV. armáda postupuje v tomto údobí svým pravým křídlem na Lipowiec, členěna jsouc stupňovitě k jihu. Tímto postupem vytvoří se mezeza mezi A. S. „Jakir“ a XIV. armádou sov., do které se vsune jezd. armáda Budienného tak, aby prostor Human—Talne sloužil jí co výchozí základna.

2. údobí: XII. sov. arm., A. S. „Jakir“ a XIV. sov. arm. pokračují v ofenzivě. Jezd. armáda postoupí směrem Koziatyn, Berdyczow, zmocní se těchto důležitých železničních křižovatek a působí do týlu III. polské armády ve všeobecném směru na Fastów tak, aby ji přešla ústupové cesty (tuto činnost pokládá sov. HVOA. za rozhodující a stěžejní).

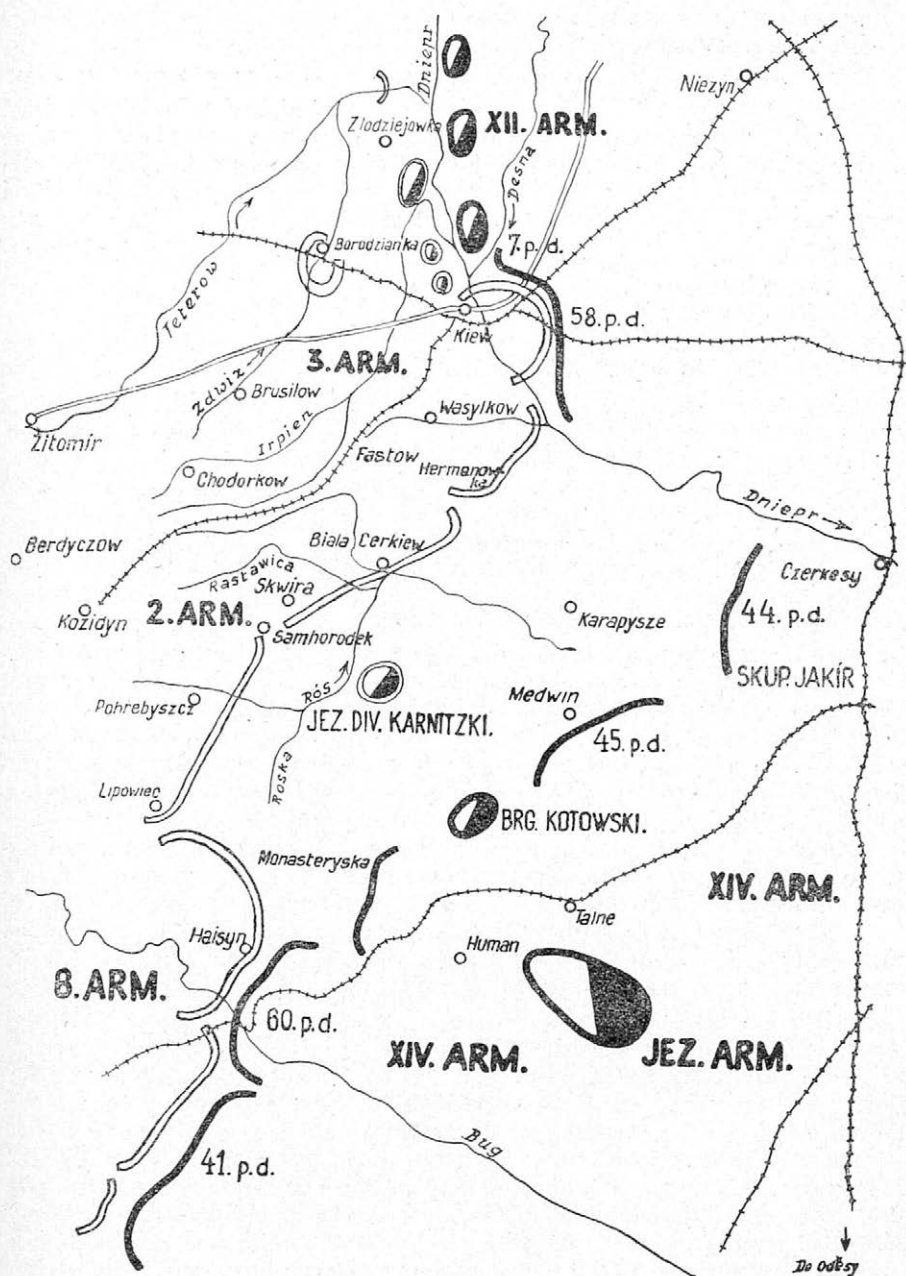
Co se týče zpráv o nepříteli, bylo sov. velitelství dosti přesně orientováno o nepřátelské sestavě — až na to, že předpokládalo na polské straně větší počet divisí.

Současně s tímto plánem vydává sov. velitelství rozkaz na trupy, který jest jakousi rudou parodií známého rozkazu před bitvou na Marňě: „Dlužno rozdrtit polské panstvo . . . Vy všichni, rudí vojáci, komisaři a generálové, buďte na svých místech . . . s desertéry a zbabělci bude naloženo jako s nejhoršími nepřáteli rolníků a dělníků. Žádný poklesk proti disciplíně nezůstane netrestán. Vše pro vítězství!“ Podepsáni: Jagorow, velitel jihozáp. fronty a Berezín, člen válečného revolučního sovětu.

Sovětský plán je význačný tím, že používá jezdeckta mezi dvěma útočnými skupinami a nechává je vyrazet k průlomu, po němž má přejít k využití úspěchu. Uchyluje se tedy od dříve používaného způsobu nechat jezdeckto překročit před ním bojující armády po průlomu, který provedly. Tato myšlenka je jistě velmi dobrá, zejména vzhledem na slabé a nehluboké fronty a na zkušenosti s překračováním, kde jezdeckto větším dílem pro ucpaní komunikací přišlo pozdě. Zdá se však, že by bývalo bylo velmi účelně přidělit jezd. armádě pěchotu, jednak pro odlehčení jezdecktu při provádění průlomu a jednak, aby se mu držela otevřená cesta zpět. Plánem sovětského HVOA. byl Budienny postaven před tyto problémy: 1. navázat dotyk s nepřitelem a prolomit jeho frontu, 2. využití úspěchu po průlomu ve smyslu plánu HVOA., t. j. zasáhnouti tyl III. polské armády. Poněvadž nám nejsou známy všechny prvky, na základě kterých velitel jezd. armády učinil svoje rozhodnutí, budeme se muset spokojit jen se závěry, které vyplývají z úkolu.

18. května jest rudé jezdeckto v prostoru Human — dvě divise (6. a 4.) jsou v prostoru severovýchodně tohoto místa a dvě divise západně a jihozápadně. Během dne 26., 27. a 28. jsou uvedeny divise do výchozí základny (východní břeh řeky Rósky), a to tak, že dvě divise jsou v prvním sledu (4. a 11.), jedna divise v 2. sledu a jedna divise (6.) kryje levý bok

Náčrt 1.

této sestavy. Zdůrazněme, že tato výchozí základna, na niž rudé jezdeckto 28. večer dospělo, jest asi 20 km od nepřítele. Těmito pohyby bylo zahájeno provádění plánu Budienného, který chtěl: 1. útočiti s valnými silami

ve všeobecném směru na Skwiru, při čemž si krýti levé křídlo silným bočným vojem, 2. postoupiti pak na Koziatyn a útočiti na všechny nepřátelské síly, na něž se narazí.

Tímto postupem rozdvójiti polské síly a rozvrátiti jejich týl a obchvátiti pak Kijev od západu. Zprávy o nepříteli, které měl štáb jezd. armády, byly velmi mlhavé. Ví se pouze, že nepřítel operuje v Ukrajině ve dvou skupinách — skupina Kijev a Oděsa — a jejich přibližné rozhraní. Přes to převzvědná činnost rudých jest vedena velmi slabě; chybí organisování zvědné činnosti pozemní i letecké.

Přibližovací pochod je proveden asi v šířce 40 km, což pro navázání dotyku bylo by jistě vhodné opatření — kdyby byl na této šířce jen sled k navázání — a za ním silné zálohy v ruce velitele. Tomu však tak není; Budienny prostě na tento prostor svoje síly rozdělil a jen malou část má v 2. sledu. Mimo to nejsou učiněna opatření pro daleké vyhledávání zpráv.

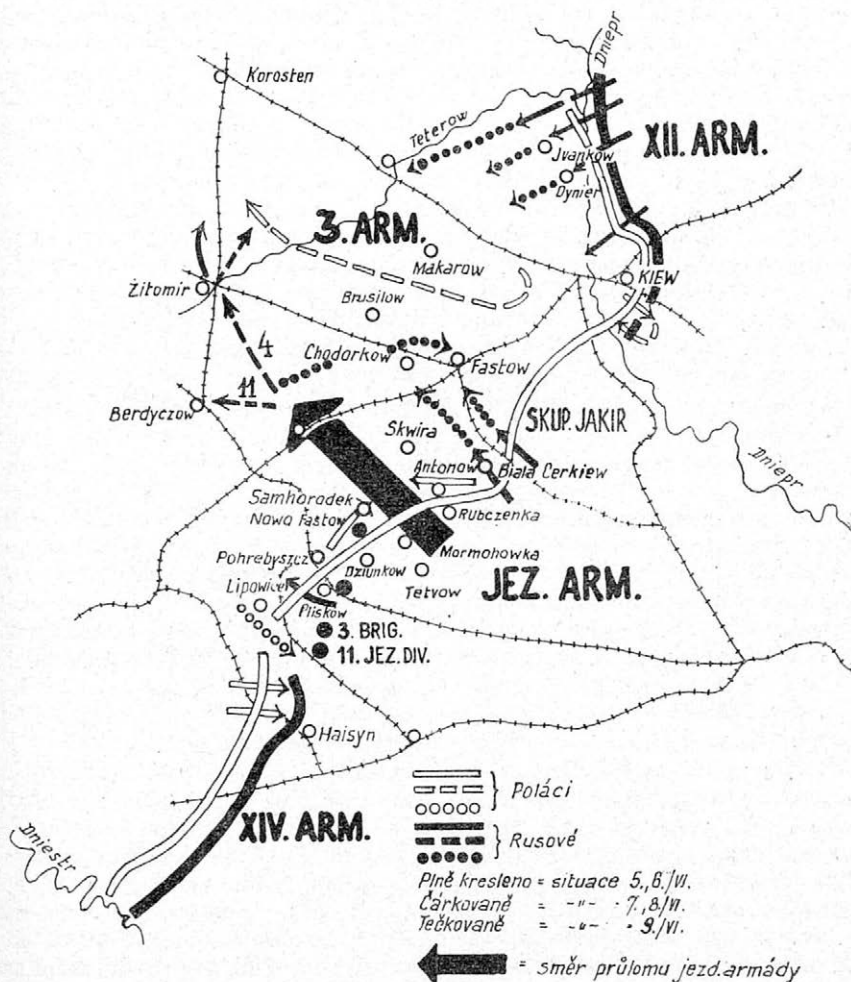
Nejasnost o situaci odráží se v plné míře v rozkazech pro 29/5, v nichž se nařizuje do večera toho dne dosáhnout prostory: Pliskow (6. div.), Dziunkow (11. div.), Rubczenka, Mormoliówka (4. divise) a Tetyow (14. divise). Prostor jezd. armády byl vzdálen dne 28. večer pouze asi 20 km od nepřítele; dispoice pro 29/5 nejsou ničím jiným než rozkazem k pochodu, kde se nebere ani v nejmenším v úvahu možnost srážky s nepřítelem. Proto došlo dne 29/5 k překvapení. Jednotlivé divise bojují beze vší vzájemné spojitosti a velitel jezd. armády ztrácí úplně vliv na vedení operací tohoto dne. Ve své snaze podchytiti běh operací zasahuje Budienny na bojišti, které je právě nejbližší a vedením místních operací ztrácí přehled o situaci celku. 6. divise dosahuje prostoru Andrusowka, Liskow, prolomí polskou frontu v šířce asi 17 km! Vše to Budienny přehlíží a nejen že nevyužívá zde úspěchu, nýbrž považuje toto bojiště za vedlejší a zaměštnává se vedením operací jednak v prostoru Dziunkow, kde 11. divise končí dne 29/5 bezúspěšně svoje útoky proti jedinému praporu, a v prostoru Rohozna, kde se odehrávají boje v celku nerozhodné mezi jezd. 4. divísi a div. Karnitzki. Bilance dne 29/5 přináší přes to důležité pozitivní výsledky — dotyk je navázán, situace nepřítele měla být tedy známa a na frontě v šíři 17 km skutečně průlom.

Rozhodnutí pro následující den leželo na dlani: vrhnout všechny síly do týlu III. polské armády cestou, kterou otevřela 6. divise. Budienny činí však jiné rozhodnutí. 6. jezd. divise má jen demonstrovat, mezitím co ostatní divise mají útočit v úseku Dziunkow—Nowochwastow. Důsledek tohoto nepochopitelného rozhodnutí je ten, že boje z 30/5 jsou bezvýsledné. Ještě nepochopitelnější však jest, že i pro následující den nemění Budienny nic na svém rozhodnutí a úspěch 6. divise zůstává opět nevyužit. To nelze vysvětliti jen nedostatkem zpráv o nepříteli, neboť od 29/5, kdy navázán dotyk, byť i bez zásahu a řízení boje se strany velitele, jest Budienny o situaci zpraven. Zde přichází v úvahu ještě jeden činitel, a to psychologický. Velitel rudého jezdeckta nechal se překvapiti — a prodělával pak všechny morální důsledky tohoto nedopatření. Neznaje jasné celkovou situaci — nezvládne ji — a je upoután bojištěm, jemuž je nejbližší a které se pro něho stává hlavním — ačkoliv to celkové situaci vůbec neodpovídá. Polské jezdeckto (Karnitzki), které překvapí 4. jezd. div. sovětskou, nedosahuje sice velkých úspěchů v boji, avšak překvapením vyvolá u velitele ruského jezdeckta takový dojem, že jeho pozornost jest zplna pou-

tána k tomuto vedlejšími bojišti a že mu uniká to nejdůležitější v celkové situaci — nerozhoduje se využití úspěchu.

V noci z 31/5 na 1/6 přeskupují Poláci svoje zálohy a provádějí během tohoto dne protiútoky, jimiž omezují úspěchy, dosažené jezd. divise-

Náčrt 2.

mi rudých. Tyto protiútoky neměly sice rozhodujícího výsledku, přes to však nutno zdůrazniti tu skutečnost, že po 4denních tvrdých bojích uhájili Poláci svoji frontu dokonale. Vedení rudé jezd. armády neukázalo v těchto dnech vůbec žádného porozumění pro rychlé pochopení a využití příznivé situace a taktických úspěchů svých podřízených jednotek.

Dne 5/6 zahajuje Budienny znovu útok, který se potkal s úplným zdarem. Uvědomíme-li si situaci rudé jezd. armády, vidíme, že Budienny musel opět volit manévr čelní — průlom. Budienny však nerespektuje zá-

sadu, že průraz musí být spojen s obhvatem na vnitřních křídlech obou front a musí vést k jejich postupnému pádu hlubokou bočnou akcí, ačkoli v plánu vrchního velitelství sovětů byla bočná akce proti III. armádě Budiennému přímo předepsána. Soustředil prostředky na severním křídle, kde se rozhodl útočit v prostoru Nowochwastow—Samhordek. Místo útoku bylo velmi vhodně voleno vzhledem na nepřítele, neboť to byl prostor, kde se spojovaly III. a VI. armáda. Rozkazem bylo dále nařízeno: Po průlomu nepřátelské fronty zničí jezd. armáda železnici Koziatyn—Fastów a postoupí se svými valnými voji ve směru Koziatyn—Berdyczow (porovnejme tento nařízený směr s úkolem, který měl Budienny vzhledem na III. polskou armádu!) 1. jezd. brig. dostane kromě toho speciální úlohu, t. j. spolupůsobit ve prospěch XIV. armády ve směru na Haisyn, čímž nepřichází v úvahu pro hlavní úkol armády.

Překvapení bylo dokonale uskutečněno, díky jednak povětrnostním poměrům, hlavně ale účelným opatřením pro utajení příprav; útok byl proveden soustředěnými prostředky na frontě asi 12 km — spojení bylo dobře organizováno a jakmile byl průlom uskutečněn, vnikají do mezery ihned jednotky 2. sledu. Na straně Poláků byly v blízkosti uměle vytvořených křídel tyto síly: 1. skupina Skwira, 5 praporů a divise jezdeckva o 2 brigádách. 2. skupina Nowochwastow (1 divise a 1 jezd. brigáda). Vzádu žádné zálohy s výjimkou stálých posádek v Koziatynu, Berdyczowu a Žitomíru.

Po skončení průlomu jest Budienny postaven před druhou část úkolu: působit do týlu III. polské armády, aby ji byly přetaty ústupové cesty. Současně přikazuje mu úkol zmocnit se důležitých železničních křižovatek Koziatyn a Berdyczow. Není jisté pochyby, že v pořadí důležitosti jest na místě prvním úkol první, neboť jeho splnění jest pro celkovou operaci důležitého významu. Budienny použije však veškerých svých sil pro úkol druhý. Celá jezd. armáda přesune se do prostoru Koziatyn—Berdyczow (asi 90 km od místa průlomu). Poněvadž Budienného síly byly velmi vzdáleny, měly skupiny polských záloh, o nichž bylo shora mluveno, úplnou volnost jednání. Poláci použili jich k tomu, aby uzavřeli znovu frontu v prostoru, kde byla Budiennym prolomena.

Ani z prostoru Berdyczow nezhájil Budienny akci do týlu III. polské armády, nýbrž pokračuje dále na Žitomír, když se dovídá o S. V. III. polské armády, aby je zajał. Mezitím velitelství III. p. arm. jest však zpraveno o nájedzu ruského jezdeckva a ujíždí, při čemž neztrácí radiotelegrafické spojení s frontou. III. polská armáda ustupuje a velmi energický rozkaz sov. HVOA., zdůrazňující Budiennymu jeho úkol vzhledem na III. polskou armádu, přichází již pozdě. Budienny spotřeboval tolik sil na zajištění a vyhledávání zpráv, že síly, jimiž sice v dalekém týlu původní fronty zachycuje ustupující polské divise, jsou vždy lehce odraženy a Poláci pokračují v ústupu, který se jim dokonale zdařil. Jejich fronta se opět uzavřela a sověty byly postaveny u Rowna před nutnost nového průlomu.

Úkol, který dostala jezd. armáda od sov. HVOA., splněn tedy nebyl. Svým postupem na Žitomír provedl Budienny místo nařízené akce do boku III. polské armády nejdříve nájezd (raid). Tato operace může se sice projevit velmi účinně, ale za podmínek, že je vedena ve spojení s jinou. Musíme si uvědomiti, že působivost nájedzu velmi rychle vyznívá, neboť čím více se prodlužuje, tím více se spotřebovávají síly na zajištění,

vyhledávání zpráv a boj s jednotkami, které se mu staví v cestu. Od okamžiku, kdy nájezd je zachycen zpravodajsky, jsou současně zahájena protiopatření se strany nepřítele. Polské a ruské polní řády věnují této operaci mnohem více pozornosti a zájmu, než řády zemí západních. To jest zcela pochopitelné, neboť význam nájezdu roste od západních bojišť k východním. Východní bojiště nebudou nikdy tak přesycena vojsky, jako západní, vzhledem k rozsáhlosti prostorů a k špatným komunikačním poměrům, které zabraňují rychle přesuny jednotek a použití mechanických zbraní ve větším měřítku. Ale ani tam nelze počítati na nájezd nějaké fantastické hloubky, i tam platí všechny shora uvedené zásady. Budienného nájezd jest toho důkazem. Přes to, že Poláci měli v týlu mizivé minimum záloh, pohltilo provedení příliš hlubokého nájezdu tolik sil, že pro hlavní úkol — obklíčení III. polské armády — přetnutím jejich ústupových os — nebylo již dostačujících sil. Budienného nájezd na Žitomír byl podniknut za účelem zajetí S. V. III. armády. Byl včas zpravodajsky zachycen a proto selhal; doba potřebná k dosažení cíle byla mnohem větší než doba potřebná k využití získaných zpráv na straně polské.

Druhá důležitá zásada, že nájezd má jen tehdy význam, když jeho účinek se projeví ve spojení s jinou operací. Budienného armáda měla spolupracovat na obklíčení III. polské armády — z toho plyne, že úkol ji vedl do boku a blízkého týlu Poláků — nikoli k dalekému nájezdu, jenž neměl operativního významu pro splnění úkolu daného sovětským HVOA. Ruské vrchní velení nařizuje Budiennemu po provedení průlomu, jednak akci na Koziatyn—Berdyczow a jednak do boku a týlu ve všeobecném směru Fastów. Úder hlav. silami v tomto směru měl operativní význam pro součinnost s XII. armádou. Obsazení železničního uzlu Koziatyn—Berdyczow byl úkol vedlejší a měl býti tudíž svěřen jen určité skupině, která by současně přispěla k zajištění hlavní akce, vedené na Fastów. Tento směr (Fastów leží asi 70 km jihozáp. od Kijeva a asi 30 km v týlu tehdejší fronty) byl vrchním velením nesporně volen velmi dobře. Budienny provádí však obchvatný pohyb až po provedení nájezdu — tedy obchvat nepoměrně většího rozsahu — leč úplně bez úspěchu.

Z toho plyne též, že pravidlo, čím hlubší obchvat, tím účinnější, má své hranice. Jezd. jednotka nasazená k obchvatu musí provádět nejprve průzkum a starati se o zajištění. Obchvatná akce nezůstane nepříteli utajena a z toho vyplynou jeho protiopatření. Tato protiopatření jeví se v zasazování záloh proti obchvatné skupině, mají za následek odštěpování sil obchvatné skupiny, které musí býti vždy takové, aby zasazené nepřátelské zálohy poutaly. Když konečně obchvat pronikl tak hluboko, že může přejíti k útoku do hlubokého boku, bude nutno ještě oddělit síly pro zajištění útoku. Z tohoto nutného postupného odštěpování sil, spolu s požadavkem, aby pro útok samý zbyla ještě velká hodnota, plyne, že pro hluboký obchvat jest nutná velká masa jezdeckta. Sov. HVOA. žádá obchvatnou akci směrem na Fastów — tedy obchvat ve výkyvu asi 30 km — Budienny provádí nejprve nájezd, hlubší než 100 km a teprve potom řídí své síly do týlu již ustupující polské armády, avšak obklíčení její neuskuteční, protože jeho konečné síly nestačily již na to, zachytiti ustupující jednotku.

Také dlužno uvážiti, že moment překvapení, který jest jednou z podmínek plného zdaru obchvatné akce — klesá úměrně s velikostí výkyvu. Plného zdaru dosáhne obchvat tehdy, když jeho účinek projeví se dříve,

než se mohou projevit protiopatření, zahájena přirozeně ihned, jakmile je obchvat zpravodajsky zachycen.

Budienného akce dokazuje dále správnost tvrzení, že hlavním posláním novodobého jezdeckta jest spolupráce s pěchotou v bitvě samé, a že tato spolupráce může se projevit co rozhodující činitel. Projevuje se působením do boku neb týlu podle síly zasazené jezdecké jednotky. Někaké číselné údaje pro výkyv obchvatu jest těžko udati. Jeho velikost bude záviset na síle obchvacující jednotky a na nepřátelských zálohách, které mohou zasáhnouti. Potká se se zdarem, zbude-li pro konečný útok dostatek sil. Je nutno počítat s odštěpením části sil od celkové síly proti nepřátelským opatřením, v prostoru mezi křídlem armád a obchvatným směrem i vně tohoto směru. Jest jistě svůdná myšlenka působit jezdecktvem hluboko v nepřátelský tyl, rušit jeho tepny, zajat jeho štáby, aby tak armáda nepřátelská stala se lehkou obětí útoku vlastních vojsk. Skutečnost však jest jiná. Viděli jsme na příkladu Budienného. Svoje tepny nepřítel chrání — radio svolává zálohy se všech stran, štáb zavčas odjede a řídí dále bitvu radiem. Úder jezdců stává se úderem do prázdna a na rozhodujícím místě, kde se má provést útok do boku a týlu nepříteli, schází tato zbraň, která jedině byla s to v tomto místě zavčas zasáhnouti.

Uvážíme-li nyní, jak dalece by se mohla uplatnit za podobných okolností jezd. brigáda organizovaná dle našeho způsobu, přijdem k závěru, že jest příliš slabá, než aby se mohla od ní očekávat nějaká akce operativního významu. Úspěšný zásah jezdeckta může se očekávat jen od jezdecké jednotky daleko silnější, bohatě vybavené dělostřelectvem a pohyblivou pěchotou. Z toho by plynulo organisovat vyšší jezdecké svazy již v míru, poněvadž jejich tvoření ad hoc za války skrývá v sobě nebezpečí neúspěchu, plynoucí z neznalosti práce ve velkém svazu. Organisace jezdeckta ve velké svazy odpovídá názorům na poslání této zbraně a zdá se tudíž, že nejmenší vyšší jezdeckou jednotkou má býti jezdecká divise.

—c—

Německé jezdeckto při závěrečných cvičeních v roce 1932.

Německé armádní manévry r. 1932 se konaly v prostoru Frankfurtu n. Odrou, blízko polských hranic, na ose Poznaň—Frankfurt n. O.—Berlín. Prostor sám se vyznačuje plochostí a silným zalesněním, zejména v jihozápadní části.

V tomto prostoru prováděla strana červená (východní) ofensivní operaci, strana modrá (západní) akci obrannou.

Manévry řídil osobně náčelník hlavního štábu gen. Hammerstein a byl jim přítomen říšský prezident Hindenburg s ministrem říšské obrany gen. Schleicherem.

Stranu modrou tvořila 3. pěší divise, červenou jezdecký sbor vytvořený sloučením mírové 1. a 2. jezdecké divise. Velitelem strany modré byl gen. Rundstedt, velitelem červených gen. Bock, velitel 2. pěší divise.